01/03/2022

Ομιλία του Δημάρχου Λύσης στο ετήσιο Εθνικό Μνημόσυνο του Γρηγόρη Αυξεντίου στο Μαχαιρά

Αυτοκέφαλες Εκκλησίες / Εκκλησία της Κύπρου

Ο Δήμαρχος της γενέτειρας (Λύσης) του Γρηγόρη Αυξεντίου, Ανδρέας Καουρής, πέρσι, στο ετήσιο Εθνικό Μνημόσυνο του Υπαρχηγού της ΕΟΚΑ στο Μαχαιρά, διηγήθηκε την ιστορία του «Σταυραετού», που έσβησε μαχόμενος (κάηκε ζωντανός) μέχρι τέλους στη σπηλιά όπου κρυβόταν, πλησίον της Μονής, από αγγλικά πυρά.

«Απολογούμαι Γρηγόρη, γιατί για σαρανταεπτά τώρα χρόνια δεν μπορούμε να σε μνημονεύσουμε στην αγαπημένη σου γενέτειρα, την Τουρκοκρατούμενη Λύση της Επαρχίας Αμμοχώστου.

Θεοφιλέστατε,

Η Λύση και η οικογένεια του Γρηγόρη, όλοι μας σας ευχαριστούμε από καρδιάς γιατί το Μοναστήρι και εσείς προσωπικά αγκαλιάζετε πάντα με θέρμη την ιστορία και τη μνήμη του ήρωά μας. Όπως και τότε που κατέφευγε κοντά σας καταδιωκόμενος μέσα σ εκείνες τις επαναστατημένες μέρες και νύκτες.

Κύριε εκπρόσωπε του Προέδρου της Δημοκρατίας, τιμημένοι συγγενείς του Γρηγόρη και συναγωνιστές του στο κρησφύγετο και το βουνό,

Κύριε εκπρόσωπε της Ελληνικής Πρεσβείας…..

Ανηφορίσαμε σήμερα στην Ιερά Βασιλική και Σταυροπηγιακή Μονή της Παναγίας του Μαχαιρά για να τιμήσουμε και να μνημονεύσουμε τον Σταυραετό που με τα πετάγματα και τα φτερουγίσματά του σε κάθε γωνιά της σκλαβωμένης πατρίδας μεταλαμπάδευε τη φλόγα και το πανανθρώπινο δικαίωμα της ελευθερίας το οποίο ο ίδιος διεκδίκησε με το Ολοκαύτωμά του.

Τιμούμε και υποκλινόμαστε στον Υπαρχηγό της Τιμής και της Αξιοπρέπειας, τον Γρηγόρη Πιερή Αυξεντίου. Τον άνθρωπο, τον αγωνιστή, τον ηγέτη που υπερνίκησε τον ίδιο τον θάνατό του, προπορευόμενος του πεπρωμένου του για δυο σχεδόν ολόκληρα χρόνια.

Συνήθως οι μεγάλοι άνδρες, όσο πιο πολύ γίνονται αποδεχτοί και αγαπητοί από το περιβάλλον και την κοινωνία, άλλο τόσο αμφισβητούνται και μερικές φορές μισούνται ακόμη.

Ο Αυξεντίου υπήρξε η εξαίρεση. Η αναγνώριση είναι καθολική και αδιαμφισβήτητη. Και όσο περνά ο καιρός αυτή η πεποίθηση εδραιώνεται ακόμη περισσότερο στη συνείδηση του λαού μας.

Ενέπνεε, γοήτευε, καθοδηγούσε, κυριαρχούσε, κρατούσε ζωντανή την ελπίδα την ώρα του κινδύνου και στεκόταν πάντα πρώτος και μπροστά.

Ήταν ηγέτης. Είχε τον ακαταμάχητο μαγνητισμό που λίγοι ηγέτες έχουν: «Φτάνει να σε κοιτούσε στα μάτια ο Αυξεντίου δεν χρειαζόταν να σε διατάξει» καταθέτει επιγραμματικά ο Αυγουστής Ευσταθίου Ο Ματρόζος της ΕΟΚΑ, ο άνθρωπος που έζησε τις τελευταίες ιστορικές ώρες του Μαχαιρά, πολεμώντας μαζί του.

Γεννημένος ο Γρηγόρης σ’ ένα καθαρά αγροτικό περιβάλλον, στο κεφαλοχώρι Λύση της επαρχίας Αμμοχώστου στις 22 Φεβρουαρίου 1928. Πατέρας του ο φιλοπρόοδος Πιερής και η μάνα του η Αντωνού, από οικογένειες με ποιητική

φλέβα. Αγαπήθηκε και αγκαλιάστηκε με πάθος από το σύνολο όσων τον γνώρισαν, είτε προσωπικά, είτε μέσα από τα βιβλία, τον αγώνα του και την ιστορική του διαδρομή.

Τραγουδώντας στις γειτονιές της Λύσης, χορεύοντας στους γάμους της, περπατώντας τα δειλινά στους δρόμους της και συμμετέχοντας στις χαρές της. Μοιράζοντας το φαγητό του με τους συγγενείς και γείτονες στα χωράφια του πατέρα και αργότερα μοιράζοντας με τους συμμαθητές του στην Αμμόχωστο ότι του έστελλε η μάνα του στο καλάθι.

Αργότερα ο συμμαθητής του, γνωστός λογοτέχνης και εκπαιδευτικός ο Κυριάκος Πλησής, σκιαγραφώντας τον θα μου πει επιγραμματικά: «Ήταν ο άνθρωπος που μέριζε τον εαυτό του στους φίλους και τους συνανθρώπους του σε κάθε στιγμή της ζωής του. Και είχε πάντα εκείνο το μισό, μικρό χαμόγελο» Το έδειξε μετά και στο βουνό.

Στο μαθητικό θρανίο, συζητώντας και διορθώνοντας ακόμη τον καθηγητή της ιστορίας για το ίνδαλμά του τον Θεόδωρο Κολοκοτρώνη.

Στις μαθητικές παραστάσεις του 1948 στο Γυμνάσιο Αμμοχώστου, υποδυόμενος τον Αρχιεπίσκοπο Κυπριανό της 9ης Ιουλίου. Αλτρουιστής πάντα ο Γρηγόρης στη δεύτερη παράσταση παραχώρησε το ρόλο του στο συμμαθητή του Λεμονή που τόσο πολύ τον ήθελε κι’ αυτός.

Ποδοσφαιριστής και προπονητής της αγαπημένης του ομάδας ΛΑΛΛ Λύσης, φίλαθλος της Ανόρθωσης στις κερκίδες, παρακολουθώντας και προστατεύοντας πολλές φορές τον αγαπημένο του φίλο και συμμαθητή Αντώνη Παπαδόπουλο.

Στη Σχολή Εφέδρων Αξιωματικών της Σύρου, Έφεδρος Ανθυπολοχαγός, φυλάγοντας τα σύνορα της Ελλάδας, με την τότε Γιουγκοσλαβία, σημερινά Σκόπια, με τ’ όπλο στο χέρι, στο χωριό Ακρίτας του Νομού Κιλκίς.

Οι παλαιότεροι του μικρού αυτού χωριού θυμούνται μέχρι σήμερα τον πάντα χαμογελαστό και καλόβολο Κύπριο Ανθυπολοχαγό που έπαιζε μαζί τους τάβλι στο καφενείο, πίνοντας μαζί τους και κανένα ποτήρι κρασί και οργανώνοντας τις Κυριακές ποδοσφαιρικούς αγώνες στα γύρω χωριά, συμπληρώνοντας την εντεκάδα, παίρνοντας ακόμη και τη σφυρίχτρα του διαιτητή.

Η προετοιμασία του Αγώνα τον βρίσκει πανέτοιμο. «Ως πότε βρε ξάδελφε θα είναι αυτοί εδώ, κάτι πρέπει να γίνει» είχε εκμυστηρευτεί ένα δειλινό της Κυριακής στους δρόμους της Λύσης πηγαίνοντας περίπατο με τη μνηστή του Βασιλού, στον Γρηγόρη Γρηγορά. Τώρα ήλθε η ώρα και ο Γρηγοράς θα πει στον Αρχηγό της

ΕΟΚΑ Διγενή που ήταν υπασπιστής του: « Αρχηγέ, έχω ένα ξάδελφο σύκο ψημένο» υπονοώντας τον ξάδελφο του Γρηγόρη Αυξεντίου και πως ήταν έτοιμος να ριχτεί στον Αγώνα.

Στις 21 Ιανουαρίου 1955 ο Αντρέας Αζίνας μεταφέρει τον Διγενή στη Λύση και συναντά τη νύκτα τον Έφεδρο Ανθυπολοχαγό. Δεν τον ορκίζει λέγοντας του «μου αρκεί η στρατιωτική σου τιμή». Και τον ορίζει από εκείνη τη στιγμή πρώτο Τομεάρχη Αμμοχώστου με το ψευδώνυμο Ζήδρος. Από την άλλη μέρα ο Γρηγόρης οργώνει κυριολεκτικά τα χωριά και την πόλη της Αμμοχώστου φθάνοντας μέχρι την Καρπασία για να εντοπίσει και να μυήσει κατάλληλους ανθρώπους στην Οργάνωση. Και εκπαιδεύοντας τους πως να κρατούν το όπλο και να πολεμούν. Ο Γρηγόρης χάνεται τα βράδια από το σπίτι.

Τέτοιος ήταν ο ρυθμός και οι προτεραιότητές του πια που όταν ο φίλος και συμποδοσφαιριστής του στην ομάδα της ΛΑΛΛ Ανδρέας Καρουλλάς στις 25 Μαρτίου 1955 του είπε για να έλθει να παίξουν ποδόσφαιρο γιατί δεν συμπλήρωναν την ομάδα ο Γρηγόρης του απάντησε αυθόρμητα με την ελλαδική προφορά του: «Άσε με βρε Καρουλλά, δεν είμαι πια για τέτοια». Για ποδόσφαιρο ήταν πια ο Γρηγόρης; Πετούσε από χαρά αναμένοντας την έναρξη του Απελευθερωτικού Αγώνα. Εκείνη την ημέρα είχε πάει στην Ακανθού με τη μνηστή του, ερευνόντας για τον εντοπισμό καταλλήλων χώρων στο βουνό για την κατασκευή κρησφύγετων.

Ξημερώνει η 31η Μαρτίου 1955. Οι γονείς είναι στα χωράφια. Ο Γρηγόρης δεν εμφανίζεται για να τους βοηθήσει, τον αναζητούν αλλά δεν τον βρίσκουν. Πανέτοιμος για το ξεσήκωμα πάει στο αγρόκτημα των Κουκλιών όπου συναντά τον Κυριάκο Μάτση ο οποίος έκρυβε τον οπλισμό. Του αποκαλύπτει το μεγάλο μυστικό. «Απόψε ξεκινούμε» θα του πει. Δακρύζουν και οι δύο. Εναγκαλίζονται και αλληλοασπάζονται.

Φεύγει και επιστρέφει το βράδυ για να μεταφέρει τα όπλα και τα πυρομαχικά. Πάει αργότερα στο ραντεβού του στο σπίτι του Ανδρέα Παρπούνα στην Αμμόχωστο συναντά τους ανθρώπους του των Κοκκινοχωριών και τους χωρίζει σε μικρότερες ομάδες. Φεύγοντας από τη Λύση χαιρετά την ανυποψίαστη μάνα του χωρίς να της πει που πάει.

Θυμάμαι τα λόγια της στην πρώτη συνέντευξη που μου έδωσε πριν 50 χρόνια

«Φαίνεσται μου θωρώ τζιειν το καντούνι του Τζυρκάκου του Μανώλη, βρε Καουρή. Έκλωσε το καντούνιν τζιαι έκαμεν μου το σιέριν του, έτσι πάνω, σαν να με ποσιαιρετούσεν… Που τζιειν την ημέραν εν τον εξαναείδα.» Λόγια, πονεμένα και περήφανα, βγαλμένα από τη ψυχή και την καρδιά της αδάκρυτης μάνας. Ήταν λίγες μόνο ώρες πριν την 1η Απριλίου.

Τα μεσάνυχτα θα πει στον Μιχάλη Κούρτη στη Δεκέλεια «Χτυπώ πρώτος» και λίγο αργότερα χάνεται μέσα στη νύχτα παραμένοντας πάντα πρώτος μέχρι τις 3 του Μάρτη 1957.

Εκείνη τη νύχτα ο Αυξεντίου και η ΕΟΚΑ χάνουν το πρώτο τους παλικάρι τον Μόδεστο Παντελή, που εγκαταλείπει σύζυγο και παιδιά.

Κρύβεται στους αγρούς και μόλις νυχτώνει κτυπά τη πίσω πόρτα του σπιτιού της αδελφής του Χρυσταλλούς στη Λύση. Παραμένει λίγες ώρες και πάει στο σπίτι του Κώστα Περσιάνη για τρεις ημέρες. Εκεί πληροφορείται για την πρώτη του επικήρυξή από τους Άγγλους με 250 λίρες, θα αντιδράσει: «Μα τόσα μόνο αξίζω Πατού;» Θα πει ειρωνικά με ένα πλατύ χαμόγελο στην αδελφή του οικοδεσπότη. Εγκαταλείπει τη Λύση. Τον παραλαμβάνει έξω από το χωριό ο Χρίστος Μασωνίδης και τον μεταφέρει μέσω Ακανθούς στον Καραβά, συνεργαζόμενος με την τοπική ομάδα. Κρύβεται και σε μια σπηλιά. Αναλαμβάνει Τομεάρχης Κερύνειας. Μαζί με τον Στυλιανό Λένα και τον Κώστα Ιωάννου Νικήτα που καταφθάνουν από τη Λευκωσία με τη βοήθεια του Ανδρέα Μαύρου αποτελούν την πρώτη αντάρτικη ομάδα της ΕΟΚΑ.

- **Τον βλέπουμε στις 20 Ιουνίου 1955** να επιτίθεται στο στρατόπεδο της Αγύρτας μαζί με τον Χρίστο Κίρκο Μαύρο, τον Κώστα Ιωαννίδη, τον Κώστα Κύρρη και τον Ηρακλή Χατζηδαμιανού.
- **Τον παρακολουθούμε το απόγευμα στις 4 Οκτωβρίου 1955** να επιτίθεται με την ομάδα του «Μαύρου Όρους» και αναίμακτα να καταλαμβάνει τον Αστυνομικό Σταθμό Λευκονοίκου συναπεκομίζοντας ολόκληρο τον οπλισμό του που ήταν τόσο χρήσιμος για την Οργάνωση.
- Μαζί του ο Θάσος Σοφοκλέους, ο Στυλιανός Λένας, ο Φώτης Παπαφώτης, ο Κώστας Ιωάννου Νικήτας, ο Χαράλαμπος Καμπούρης Ιωαννίδης και ο Πέτρος Χατζημιτσής, ο οποίος αργότερα τόσα πολλά δεινά και προβλήματα επεσώρευσε στην αντάρτικη ομάδα.
- Η Νίνα Έλληνα σύζυγος του φίλου και συμμαθητή του Γρηγόρη, Σωτήρη Έλληνα δεν ξεχνά μέχρι σήμερα τις συναντήσεις του Τομεάρχη στο σπίτι του πατέρα της στην Ακανθού με τον Σταθμάρχη Σωκράτη Ιακωβίδη, τον οποίο στο μεταξύ είχε μυήσει στην ΕΟΚΑ. Σχεδίαζαν την επίθεση.

- **Δεν προλαβαίνει να μετακινηθεί** από τον Πενταδάκτυλο στο Τρόοδος τέλος Νοεμβρίου 1955 από τον Κυριάκο Μάτση και τη Νίτσα Χατζηγεωργίου και ο νέος Τομεάρχης Πιτσιλιάς στις 5 Δεκεμβρίου 1955 κτυπά και ανατινάσσει τον Ηλεκτροπαραγωγικό Σταθμό Καρβουνά με τους Χρίστο Τσιάρτα, Γεώργιο Μιχαήλ, Γεώργιο Λοϊζίδη και Κυριάκο Κόκκινο.
- Ο Αυξεντίου, άνθρωπος της πειθούς, του διαλόγου και της μετριοπάθειας, δεν θέλει να προξενήσει κακό στους δύο σκοπούς, τους αφοπλίζει, συνομιλεί μαζί τους, τους μεταφέρει το μήνυμα και το σκοπό της ΕΟΚΑ και αυτοί στο τέλος όχι μόνο δεν αντιστέκονται αλλά συμπαρατάσσονται και βοηθούν την ομάδα.
- Οι Άγγλοι ενισχύουν συνεχώς τις Μυστικές τους Υπηρεσίες και φέρνουν νέα στρατεύματα στην Κύπρο, κινητοποιούν και μετέρχονται κάθε μέσα. Ο Αυξεντίου παραμένει άπιαστος.

Είναι οι μέρες που με το ψευδώνυμο πια Ρήγας βρίσκεται στο λημέρι του Αρχηγού της ΕΟΚΑ Διγενή πάνω από τα Σπήλια.

Κυριακή 11 Δεκεμβρίου 1955. Αγγλικά στρατεύματα πλησιάζουν απειλητικά το Αρχηγείο μετά από προδοσία. Η κεφαλή της ΕΟΚΑ κινδυνεύει άμεσα. Εκεί ξεπετάγεται ως Αετός ο νέος Τομεάρχης Πιτσιλιάς. Προχωρεί μαζί με τους Χαράλαμπο Μπαταριά, Κυριάκο Κόκκινο και Αλέξανδρο Μιχαηλίδη προς τους διώκτες τους! Σε κάποια φάση προχωρεί μόνος, πάει να κάμει αυτό που δεν μπορεί να διανοηθεί ο ανθρώπινος νους. Πάει να συναντήσει τους Άγγλους στρατιώτες!

Εκμεταλλευόμενος την πυκνή ομίχλη της ημέρας διεισδύει μέσα στα Αγγλικά στρατεύματα και μ' ένα άκρως επικίνδυνο τέχνασμα πυροβολώντας πότε προς τη μια και πότε προς την άλλη πλευρά του βουνού οδηγεί τους Άγγλους στρατιώτες σε μια φοβερή αλληλοεξόντωση, προσφέροντας στον Αρχηγό του Διγενή την ευκαιρία και τον χρόνο να απομακρυνθεί σώος με τους αντάρτες του προς την Κακοπετριά. Ενώ οι Άγγλοι συνεχίζουν να αλληλοπυροβολούνται, εκείνος κατρακυλά με το γνωστό μας βαρελάκι από το βουνό προς την Αγία Ειρήνη Κανναβιών και κτυπά την πόρτα της Φοινικούς.

Παραμένει λίγες ώρες και πάει στα Καννάβια και τα Λαγουδερά, το Παλαιχώρι εντείνοντας στη συνέχεια το ανένδοτο οδοιπορικό της αθανασίας του, επισκεπτόμενος χωριά και λημέρια ντυμένος και ως ιερέας πολλές φορές. Πίνοντας ακόμη τον καφέ του αμέριμνα στα καφενεία των χωριών όπως συνέβη στον Άγιο Θεόδωρο Πιτσιλιάς, το Καλό Χωριό Λεμεσού και αλλού. Ήθελε να ακούει τι έλεγε ο κόσμος για την ΕΟΚΑ.

Όρθιος και ακάλυπτος, προμηθεϊκός και αγέρωχος ο Αυξεντίου γράφει και

αφηγείται ο Νίκος Σπανός, ηγείται της ενέδρας στις 16 Μαρτίου 1956 πάνω από τα Αγρίδια, στο δρόμο Αγρού – Χαντριών.

Με την δεκαεπταμελή ομάδα του καταφέρνει σκληρό κτύπημα στο δυνάστη που μετά τις έρευνες του πιστεύει πως την επιχείρηση διενήργησαν Έλληνες κομάντος που ήλθαν μυστικά στην Κύπρο.

Η αλήθεια όμως ήταν άλλη, την ενέδρα είχαν στήσει άνθρωποι ταπεινοί και απειροπόλεμοι , αλλά ψυχωμένοι αντάρτες και αγωνιστές, καλά προετοιμασμένοι από τον Τομεάρχη που πορεύτηκαν θαρραλέα προς την αναμέτρηση.

Στην μάχη αυτή η ΕΟΚΑ χάνει τον Χρίστο Τσιάρτα που εγκαταλείπει σύζυγο και δυο παιδιά. Ανθρώπινος πάντα γράφει στη χήρα του Χρίστου, στις 22 Μαρτίου 1956: «Αξέχαστη μου κυρία Ευγενία, πονεμένη μα ηρωική σύζυγος του αλησμόνητου μου Χρίστου. Το γενναίο παλληκάρι, και αν έφυγε από κοντά μας, για μας ποτέ δε θα πεθάνη. Με τη θυσία του στο βωμό της ελευθερίας απέκτησε την αιωνιότητα της ιστορίας».

Το Παλαιχώρι, μετατρέπεται σε ορμητήριο και καταφύγιό του. Έχει στημένο λημέρι στην Παπούτσα, κατασκευάζει δυο κρησφύγετα στο σπίτι του Ανδρέα και της Μαρίτσας Καραολή, το ένα μάλιστα που το θεωρούσε προσωπικό κάτω από τον φούρνο. Με τον Λάμπρο Καυκαλλίδη και τον Αντώνη Παπαδόπουλο που δραπετεύει μαζί με τον Παύλο Παυλάκη από τα κρατητήρια Πύλας συνεχίζει πιο εντατικά το οδοιπορικό του. Πάει και στα Κρασοχώρια της Λεμεσού που στο μεταξύ έχουν τεθεί στη δικαιοδοσία του και διανυκτερεύει στο σπίτι του Άριστου Θεοδώρου στο Όμοδος όπου βρίσκεται η ομάδα του Νίκου Σπανού.

Στις 2 Νοεμβρίου 1956 οι ομάδες του Αυξεντίου εφαρμόζουν τα σχέδιά του στα πλαίσια της εκστρατείας «εξόρμηση προς τη νίκη» και χτυπούν με επιτυχία στις διάφορες περιοχές της Πιτσιλιάς.

Στην πρώτη γραμμή ο Στυλιανός Λένας, ο Γιώργος Μάτσης, ο Χαράλαμπος Μπαταριάς, ο Λεωνίδας Στεφανίδης και πολλοί άλλοι.

Είναι οι μέρες που ο Αυξεντίου βρίσκεται με την ομάδα του στο σπίτι του Παπαχριστόδουλου Αυγουστή στον Αγρό όπου στήνει το νέο του αρχηγείο. Με τον Στυλιανό Λένα να κατασκευάζει τις φοβερές βόμβες του στο δεύτερο σπίτι του Παπαχριστόδουλου λίγα μέτρα πιο ψηλά. Οι Άγγλοι λυσσομανούν, αναζητώντας τον άπιαστο Τομεάρχη. Στήνουν ενέδρες, πυρπολούν σπίτια, προχωρούν σε ανθρωπομαζώματα. Συλλαμβάνουν και βασανίζουν απάνθρωπα με στόχο πάντα τον Αυξεντίου και την ΕΟΚΑ.

Ο Τομεάρχης βλέποντας τους κινδύνους συνεχώς να αυξάνονται καλεί τους ομαδάρχες και τους αντάρτες μαζί με άλλους αγωνιστές σε Χριστουγεννιάτικο δείπνο στο σπίτι του Παπαχριστόδουλου στον Αγρό. Εκεί τους επιτρέπει μέσα στην γιορταστική ατμόσφαιρα να πιουν και ένα ποτήρι κρασί. Ο ίδιος τραγουδά και χορεύει καλαματιανό. Πάντα χόρευε τη ζωή, αλλά και το θάνατό του! Χωρίζει τις ομάδες του και ο ίδιος κατευθύνεται προς τη Ζωοπηγή με τους Ανδρέα Στυλιανού, Αυγουστή Ευσταθίου, Αντώνη Παπαδόπουλο και Φειδία Συμεωνίδη. Είναι η ομάδα που θα τον ακολουθούσε μέχρι το κρησφύγετο του Μαχαιρά.

Τα μεσάνυκτα της 30^{ης} Δεκεμβρίου 1956 όταν με την ομάδα του, βρίσκεται στο σπίτι του Μηνά Μηνά στη Ζοωπηγή καταφθάνουν μέσα στην άγρια χειμωνιάτικη νύκτα γνωστοί προδότες και επικουρικοί προσπαθώντας να ξεγελάσουν τον Μηνά και να τους επιβεβαιώσει την παρουσία του Αυξεντίου. Αρχίζουν να τον ξυλοκοπούν και τότε πετάγεται μέσα στο σκοτάδι ο Αυξεντίου από το κρησφύγετο με το όπλο στο χέρι ακολουθούμενος από τον εικοσάχρονο Μιχαήλ Γιωργάλλα Ακάλυπτος πυροβολεί προσπαθώντας να προστατεύσει τον Μηνά. Τραυματίζεται ο ίδιος στο πόδι αλλά δεν υποχωρεί. Συνεχίζει να πυροβολεί και να τους κυνηγά. Οι προδότες αντιλαμβανόμενοι πως είχαν να κάμουν με τον ίδιο τον Αυξεντίου τρέπονται σε φυγή αλλά και με την ΕΟΚΑ να θρηνεί την μεγάλη απώλεια του Γιωργάλλα που ξεψυχώντας δεν πρόλαβε να ολοκληρώσει τη λέξη Ελλάδα.

Μετά το επεισόδιο φεύγει βιαστικά από τη Ζοωπηγή παίρνοντας μαζί του και τον Μηνά Μηνά. Πάει στο Παλαιχώρι, μετακινείται στο Φτερικούδι με οδηγό τον δάσκαλο του Ασκά Κυριάκο Χατζησάββα, καταλήγει στο Μοναστήρι του Μαχαιρά, όπου διαπιστώνει πια για τα καλά και θα το εμπιστευτεί σε ανθρώπους του πως πληροφοριοδότες του είναι και καταδότες του.

Μετακινείται στους Καπέδες και καταλήγει στον Αναλυόντα, με τους Άγγλους να τον καταδιώκουν, φθάνοντας έξω από το σπίτι του Κοινοτάρχη Ηρόδοτου Χαραλάμπους όπου έμενε με την ομάδα του. Τους περιμένει με το όπλο στο χέρι αλλά τελικά εκείνοι απομακρύνονται και ας ήταν μόνο μερικά μέτρα από το ανωοΰϊ του σπιτιού όπου πανέτοιμη η ομάδα τους περίμενε. Πού να’ ξεραν τί τους περίμενε.

Φεβράρης 1957. Επιστρέφει στο Μοναστήρι μέσω Καπέδων όπου αποφασίζει πια να παραμείνει στην περιοχή μέχρι τέλους. Στις προτροπές του αστυνομικού λοχία της Κλήρου Κυριάκου Μιχαηλίδη να τον μεταφέρει με ασφάλεια στο σπίτι του στην Κλήρου αρνείται. Δίδει οδηγίες όμως στον Κυριάκο να απομακρύνει τον Μηνά Μηνά από τον Μαχαιρά γιατί είχε παιδιά.

Αυτός ήταν ο άνθρωπος και ηγέτης Γρηγόρης.

Ο Αυξεντίου με την ομάδα του προχωρούν και κατασκευάζουν το τελευταίο κρησφύγετο που τον οδήγησε στην Αθανασία.

Κυριακή της Απόκρεως, 3 Μαρτίου 1957. Ο ιστός της προδοσίας έχει καλά ξεδιπλωθεί. Ο Αγωγιάτης του Μοναστηριού, ο τελευταίος κρίκος της προδοσίας, λίγο πιο πριν τους έχει υποδείξει το μέρος όπου πιστεύει πως βρίσκεται το κρησφύγετο, το οποίο γύρω στις έξι το πρωί περικυκλώνουν.

Στο κάλεσμα των Άγγλων να παραδοθεί με τους αντάρτες του απαντά «Μολών Λαβέ» και διατάσσει επιτακτικά τους τέσσερεις συντρόφους του Αυγουστή Ευσταθίου, Αντρέα Στυλιανού, Αντώνη Παπαδόπουλο και Φειδία Συμεωνίδη να εξέλθουν του κρησφύγετου. Στην αγωνιώδη ερώτησή τους «εσύ τι θα κάμεις» απαντά αποφασιστικά: «Εγώ θα μείνω να πολεμήσω και να πεθάνω. Πρέπει να πεθάνω».

Η παραστατική και αυθεντική μαρτυρία του Αυγουστή Ευσταθίου για τις τελευταίες ώρες του Αυξεντίου είναι συγκλονιστική και μοναδική. Είναι τεκμήριο ιστορίας και οφείλουμε όλοι να τη μελετούμε.

Οι Άγγλοι απελπίζονται από την αντίσταση του Αυξεντίου. Πολυβολούν, ρίχνουν βόμβες και σε μια στιγμή εξαναγκάζουν τον Αυγουστή να μπει στο κρησφύγετο για να διαπιστώσουν αν πέθανε. Αυτός μένει με τον Μάστρο παίρνοντας το όπλο και πολεμώντας για ώρες μαζί του. «Τώρα είμαστε δυο» θα φωνάξει στους Άγγλους και συνεχίζουν τη μάχη μέχρι που οι αδίστακτοι Άγγλοι ρίχνουν βενζίνη για να τους καύσουν ζωντανούς.

Αφηγείται ο Αυγουστής Ευσταθίου:

- « Εν βενζίνα Μάστρε, του είπα. Εν να μας κρούσουν ζωντανούς.

Δεν πρόλαβα να τελειώσω τη φράση μου όταν έσκασαν τρεις εμπρηστικές βόμβες συνέχεια, η μια ύστερα από την άλλη και μεταβλήθηκε το κρησφύγετο σε φλεγόμενη κάμινο.

Βρισκόμουν τη στιγμή εκείνη γονατιστός κοντά στο στόμιό του κρησφυγέτου και οι φλόγες κάλυψαν τα μαλλιά μου και το δεξί μέρος του προσώπου μου. Από ένστικτο κάλυψα το πρόσωπό μου με τα χέρια μου, αλλά αισθάνθηκα να καίγονται κι αυτά.

-Αχ Παναγία μου, φώναξα και στράφηκα προς το Μάστρο μου. Βρισκόμαστε στο βάθος του κρησφυγέτου, ανάμεσα στις φλόγες, οι οποίες τον είχαν ζωσμένο από παντού. Και όμως και στην απελπιστική εκείνη στιγμή, η όψη του ήτανε το ίδιο όπως πάντα ήρεμη και γαλήνια. Δεν φαινότανε τρομαγμένος, ούτε πως πονούσε και το ηθικό του δεν είχε υποστεί καμιά κάμψη. Με το ίδιο ατάραχο και αποφασιστικό ύφος και με πολλή στοργή κι αγάπη μόλις τον κοίταξα τρομαγμένος, άκουσα από το στόμα του τα τελευταία του λόγια, που δεν ήταν άλλα από την τόσο αγαπημένη από μένα φράση του, η οποία πάντοτε υπήρξε για μένα πηγή έμπνευσης και κουράγιου: ”Μη φοβάσαι βρε Μισκή, μη φοβάσαι”.

Δεν άντεξα να μείνω περισσότερο μαζί του στη σπηλιά. Ούτε ξανακοίταξα άλλη φορά προς το μέρος του φλεγόμενου Μάστρου μου, του ασύγκριτου ήρωος του απελευθερωτικού αγώνος της Κύπρου του θρυλικού ΓΡΗΓΟΡΗ ΑΥΞΕΝΤΙΟΥ.

Ο Αυξεντίου συνομιλούσε ήδη με την ιστορία. Είχε διδάξει τώρα όχι μόνο πως να κρατούν το όπλο και να πολεμούν άλλα και πως να πεθαίνουν.

Αλλά και ο ίδιος ο θάνατος του, που συγκίνησε και συγκλόνισε όχι μόνο την Κύπρο και το ευρύτερο Ελληνισμό, αλλά ολόκληρη την ανθρωπότητα – όπως μαρτυρούν δημοσιεύσεις και ανταποκρίσεις στις Ηνωμένες Πολιτείες, στην Ευρώπη, στην Αφρική, ακόμη και στη μακρινή Αυστραλία – επέδρασε καταλυτικά στην πορεία και την εξέλιξη του Αγώνα. Σε μέρες δύσκολες για την ΕΟΚΑ, με τις απανωτές συλλήψεις και τις προδοσίες, που είχαν ως αποτέλεσμα την εξάρθρωση βασικών πυρήνων της ΕΟΚΑ, ιδιαίτερα στους τομείς του, ήρθε ακόμη και με τον θάνατο του, ως ύστατη προσφορά, να αναπτερώσει το ηθικό του αγωνιζομένου λαού. Να δώσει φτερά και ορμή για ανασύνταξη των δυνάμεων.

Ακόμη και ο σκληροτράχηλος Κυβερνήτης Χάρτινγκ που τον καταδίωκε με τόση λύσσα, απέδωσε τιμές στην κα μένη σορό του χαιρετώντας τον όχι μια αλλά τρεις φορές στρατιωτικά όταν κατέφθασε στον Μαχαιρά για να συγχαρεί τα στρατεύματά του. Στην παρατήρηση του Αρχηγού της επιχείρησης «Αυτός είναι τρομοκράτης», ο Χάρτινγκ του απάντησε: «Αυτός είναι ήρωας». Επαναλαμβάνοντάς το τρεις φορές.

Τα μηνύματα του Αυξεντίου ήταν ήδη γραμμένα στις σελίδες της Παγκόσμιας

ιστορίας για όλους τους αγωνιζομένους λαούς για ελευθερία: Πίστη και αφοσίωση στον σκοπό διεκδικητικότητα, σύνεση και αποφασιστικότητα, αυτοπεποίθηση, αυτοκυριαρχία, αυτογνωσία και αυτοσυνειδησία, αυτοθυσία, αυταπάρνηση, τόλμη, αλλά και σωφροσύνη μακριά από ατομικισμούς και προσωπικούς υπολογισμούς.

Αλλά Γρηγόρη, ντρέπομαι να σου μιλήσω για το σήμερα. Δεν αρκούν οι απολογίες. Δεν τολμώ να σε κοιτάξω στα μάτια. Για πια Κύπρο να σου μιλήσω και ποια περηφάνια Για ποια Κύπρο αγωνίστηκες και θυσιάστηκες και σε πια Κύπρο ζούμε και αναπνέουμε σήμερα;

Για ποιες αξίες, αρχές και ιδανικά έγινες ολοκαύτωμα και ποιες είναι σήμερα οι καθημερινές μας προτεραιότητες;

Ποια μηνύματα εκπέμπει καθημερινά το εσωτερικό μας μέτωπο;

Αντί της συστράτευσης και της ομοψυχίας, που απαιτούν οι καιροί, αντί της ενότητας και της σύμπνοιας, τουλάχιστο μπροστά στην ανοιχτή και μάσσουσα πληγή του εθνικού μας προβλήματος με την Κατοχή, ακούμε, βλέπουμε και παρακολουθούμε καθημερινά μίση και πάθη με θλιβερό παρελθόν, που δεν μας φρονημάτισε, κομματικές αντιπαραθέσεις και πολιτικές οξύτητες, ακραία πολιτικά φαινόμενα να χαρακτηρίζουν τον δημόσιο καθημερινό βίο και να πλήττουν το ήθος και την αξιοπιστία ενός κράτους.

Οφείλει και πρέπει η πολιτική ηγεσία στο σύνολό της, ολόκληρος ο λαός να ξανακοιτάξουμε τον εαυτό μας και τις αλήθειες μας, να υπερνικήσουμε τις αδυναμίες μας, να ξαναμετρήσουμε τα λάθη μας και να πορευτούμε με δυναμισμό και αυτοπεποίθηση διεκδικώντας όλα εκείνα που δικαιούμαστε ως λαός και ως ανεξάρτητο κράτος.

Η αγαπημένη Λύση, το χωριό που σε γέννησε, Γρηγόρη, η Αμμόχωστος που σε φιλοξενούσε στο γυμνάσιο της, η Ακανθού με το κρησφύγετό σου και που τόσες και τόσες φορές την επεσκέφθηκες, το Λευκόνοικο, ο Καραβάς που σε αγκάλιασε με τόση θέρμη, η Λάπηθος, η Καλογραία όπου έστησες το λημέρι σου, η Χάρτζια, το Μοναστήρι της Αχειροποιήτου που σε πάντρεψε στις 10 Ιουνίου 1955, η Καντάρα που σε έκρυψε σ’ εκείνη τη φοβερή καταδίωξη του Φθινοπώρου του 55 με την προδοσία του Χατζημιτσή, ο Απόστολος Ανδρέας, η Καρπασία και τόσοι άλλοι τόποι ιεροί που αφουγκράστηκαν και ένιωσαν τους παλμούς της ψυχής και της καρδιάς σου με τα αετοπετάγματά σου στα κορφοβούνια της δόξας και τις αετοφωλιές της παλληκαριάς και που διαλαλούσες και μετέφερες τον πόθο και τον καημό ενός ολόκληρου λαού για τη σκλαβωμένη πατρίδα είναι σήμερα ξανά

σκλαβωμένα και ποδοπατημένα από τον στρατό κατοχής. Δεν μπορείς να φανταστείς ως ένιωσα όταν πέρασα έξω από το σπίτι σου με την πόρτα αμπαρωμένη…

Όσο για σένα Γρηγόρη έπραξες στο ακέραιο το καθήκον σου. Κράτησες το λόγο σου. Εμείς φανήκαμε μικρότεροι σου και κατώτεροι σου. Είσαι πάντα ζωντανός. Ζεις και θα ζεις αιώνια για να υπενθυμίζεις ευθύνες και δικαιώματα, πράξεις και παραλήψεις, λάθη και συμπεριφορές, ανεκπλήρωτες υποχρεώσεις, το χρέος προς την σκλαβωμένη πατρίδα».

Πρώτη δημοσίευση στην επίσημη ιστοσελίδα της Εκκλησίας της Κύπρου: 01.03.2021